

Jeśli Twoje dziecko pije alkohol...

Poradnik dla Rodziców

Druk informatora współfinansowany przez Miasto Zielona Góra w ramach realizacji zadania publicznego w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym: profilaktyka i rozwiązywanie problemów alkoholowych.

© Lubuskie Stowarzyszenie na rzecz Kobiet „BABA”

Lubuskie Stowarzyszenie na rzecz Kobiet „BABA”
Zielona Góra, Stary Rynek 17 (wejście od ul. Lisowskiego)
tel./fax: 68 4549232, 692 064 061
www.baba.org.pl, e-mail: baba@baba.org.pl

ORGANIZACJA PO ŻYTKU PUBLICZNEGO KRS 0000060904
Chcesz za naszym pośrednictwem pomóc krzywdzonym, bitym,
gwałconym - prosimy, wpłać darowiznę na konto:
Raiffeisen Polbank nr 43 1750 0012 0000 0000 2109 7896

Wstęp

Twoje dziecko jest dla Ciebie najważniejsze na świecie, drżysz o jego życie, zdrowie, o jego przyszłość. Wiesz też, że wychowanie dziecka to najtrudniejsze wyzwanie w życiu, przed którym stajemy zawsze bez gwarancji sukcesu. Rodzina to najważniejsza wspólnota w życiu dziecka, ale im starsze dzieci, tym większy na nie wpływ ma świat zewnętrzny: rówieśnicy, społeczność szkolna i pozaszkolna. Im starsze dzieci, tym większe wyzwania dla rodziców – jak sprawić, by nasze dzieci nie zeszły na przysłowiową złą drogę, by nie wpadły w złe towarzystwo, by nie uzależniły się od substancji zatruwających ich ciała i umysły. Nie mamy dla Was gwarantującej sukces recepty, ale mamy kilka rad, które, mamy nadzieję, nie będą Wam potrzebne. Ale zawsze lepiej wiedzieć, niż nie wiedzieć, co zrobić, gdy nasze dziecko zaczyna pić alkohol. Bo wtedy zawsze pojawia się strach – że to się naprawdę źle skończy, że nasze dziecko nim dorośnie, straci życie na skutek pijackiej nieodpowiedzialności i brawury, a jeśli dorośnie – wpadnie w kocioł alkoholizmu i przemocy.

Spis treści:

Dlaczego Twoje dziecko pije alkohol?.....	5
Co zrobić, żeby dziecko nie piło alkoholu?.....	6
Co powinno wzbudzić Twoją czujność?.....	7
Jeśli podejrzewasz, że Twoje dziecko pije?.....	8
Gdzie szukać pomocy?.....	9
Polskie prawo a pijące nastolatki.....	11

Dlaczego Twoje dziecko pije alkohol?

Najprostsza odpowiedź brzmi – bo piją go dorośli. A dlaczego dorośli piją? Żeby było przyjemniej przez chwilę, żeby się odstresować, żeby zapomnieć o kłopotach, bo wszyscy piją, bo nie wypada odmówić, bo taka tradycja, że toasty wznosimy alkoholem. Dzieci to widzą i piją z tych samych powodów.

Dochodzą jeszcze kolejne – bardzo ważne i charakterystyczne dla młodzieńczego wieku. Nastolatki chcą się poczuć dorosłe, a pić wolno dorosłym, więc piją, by dać znak sobie i otoczeniu, że właśnie dorosły, przekroczyły ten punkt graniczny między wiekiem smarkatym a dojrzałym. Sięganie po alkohol zaspokaja ciekawość – jak smakuje alkohol, jak się będą czuć po wypiciu, jak się będą czuć po upiciu. To ciekawość i dreszczyk emocji, a młodzi ludzie lubią podejmować ryzykowne działania, to charakterystyczne dla ich wieku. Eksperymentowanie z alkoholem może być wynikiem impulsu, impulsywne zachowania też są normalne dla tego okresu rozwojowego. I wreszcie ostatni powód: nie wolno pić nastolatkom! Czyli wypicie jest wyrazem buntu. Alkohol jest tanim, prostym i łatwo dostępnym sposobem na wykrzyczenie obowiązującym regułom – NIE. Zakazy i awantury są przeciwnie skuteczne, lepiej dziecku spokojnie wytłumaczyć, dlaczego nie powinny pić alkoholu.

Bo będą mniej bystre – alkohol powoduje nieodwracalne zmiany w mózgu dzieci i osób w wieku dojrzewania. Znacznie mniejsza ilość alkoholu w przypadku osób bardzo młodych, niż w przypadku dorosłych, zaburza zdolność do uczenia się, zapamiętywania i logicznego rozumowania. Nawet, jeśli dzieci i nastolatki nie przejmą

się gorszymi wynikami w nauce, to argument, że po prostu będą wolniej myślały, gorzej zapamiętywały i zaczną mieć problemy z logicznym myśleniem – może zadziałać.

Bo zatrzyma się ich rozwój emocjonalny – czyli właśnie owo dojrzewanie, na którym młodzieży tak zależy. Zapijanie stresów alkoholem w przypadku młodego człowieka, zastępuje uczenie się na błędach i komunikację z własnym ja. Wczesne picie obniża motywację do sięgania gwiazd i osiągnięcia celów życiowych.

Bo zwiększa się ryzyko uzależnienia – nastolatki są bardzo czułe na punkcie swojego wizerunku, wizja skończenia jako zaniedbany pijaczek z sąsiedztwa nie jest dla nich zachęcająca. Jeśli zaczynamy pić alkohol przed 15 rokiem życia, czterokrotnie częściej uzależniamy się od alkoholu niż osoby, które zaczęły pić jako dorośle.

Bo ponosi się konsekwencje, o których na etapie zabawy nie bierze się pod uwagę. Pijane nastolatki trafiają na okładki gazet, kiedy giną w wypadkach samochodowych. Na rauszu zwiększa się skłonność do ryzykownych zachowań i pijane nastolatki popełniają przestępstwa, a także stają się łatwymi ofiarami przestępstw, także przemocy seksualnej, łapią choroby weneryczne (w tym HIV), podejmują współżycie z przypadkowymi osobami i potem latami rozpamiętują głupotę lub pamiętają traumę gwałtu.

Co zrobić, żeby dziecko nie piło alkoholu?

Nie częstuj swojego dziecka alkoholem i nie pozwól, by robili to inni członkowie rodziny lub znajomi. Konsekwencja jest bardzo ważna. Odmawianie wypicia alkoholu to już codzienność jednej piątej dorosłych Polaków. Nie jest to zatem zachowanie dziwne czy rzadkie. Jeśli nie

zezwalasz, to nie rób wyjątków dla piwa czy szampana w Sylwestra. Ustal konsekwencje złamania zakazu, ale też informuj, jakie będą konsekwencja dla zdrowia i życia dziecka, jeśli postanowi łamać zakazy i oszukiwać. Ten zakaz ma być wyrazem Twojej troski i miłości, a nie utrzymania władzy nad dzieckiem. Bądź dobrym przykładem, i na radzenie sobie z presją otoczenia - odmawianie, i na dobrą zabawę bez alkoholu. Porozmawiaj z dzieckiem o tym, jak ma sobie radzić z presją rówieśniczą, zasugeruj mu kilka conceptów, przecież nieuleganie presji jest dowodem siły charakteru i budowaniem autorytetu. Dzieciom zależy na towarzystwie kolegów, ale uczestnictwo w grupie nie musi łączyć się z piciem, Wasze dziecko może odmówić. I może swoją odmowę picia właśnie w taki sposób grupie przedstawić. Nie wahaj się oznajmić rodzicom kolegów dziecka, że nie życzysz sobie, żeby Twoje dziecko piło alkohol z ich dziećmi na imprezie np. urodzinowej.

Co powinno wzbudzić Twoja czujność?

Jeśli wyczuwasz zapach alkoholu – nie masz wątpliwości, że Twoje dziecko piło, ale są też inne sygnały, które mogą świadczyć o spożywaniu alkoholu (takie same są symptomy przyjmowania narkotyków):

- pojawienie się problemów z nauką i z zachowaniem,
- częste rozdrażnienie, stres, zmienne nastroje,
- utrata zainteresowania dotychczasowymi pasjami,
- izolacja się od rodziny i zmiana znajomych (o nowych znajomych nie chce z Wami rozmawiać),
- zaniedbanie wyglądu (fryzura, ubrania, czystość),

- większe potrzeby finansowe i jednocześnie ukrywanie sposobu wydatkowania kieszonkowego,
- znikanie drobnych kwot pieniędzy w domu,
- zapominanie o oddaniu reszty z zakupów zrobionych na polecenie rodziców.

Jeśli podejrzewasz, że Twoje dziecko pije?

Zacznij rozmawiać. Nie przesłuchiwać, grozić i karać, bo musisz dowiedzieć się jak najwięcej o problemie, by móc go rozwiązać. Co powinieneś wiedzieć? Jak często i co Twoje dziecko pije? Z kim to robi i przy jakich okazjach? Jak się czuje w trakcie picia i później? Jak alkohol wpływa na jego relacje ze światem?

Musisz zrozumieć problem, a nie ocenić dziecko. Dlatego rozmawiaj, kiedy oboje jesteście do rozmowy zdolni, czyli Ty spokojny, a dziecko trzeźwe. Najlepiej, by w rozmowie uczestniczyli oboje rodzice, bo picie dziecka to problem rodzinny. Dziecko musi wiedzieć (i ponownie usłyszeć), że je kochacie i troszczycie się o nie, że się boicie o jego bezpieczeństwo. Jeżeli na dziecko wywierana jest presja i dlatego pije alkohol, zastanówcie się wspólnie, co dziecko powinno zrobić lub powiedzieć, żeby uniknąć nacisków ze strony rówieśników zmuszających go do picia. Ustalcie też, jakie przywileje będą dziecku odebrane do czasu rozwiązania problemu i jaki będzie sposób kontrolowania. Możecie Wasz kontrakt spisać. To daje poczucie powagi. Kontrola powinna służyć bezpieczeństwu dziecka – jej metody i formy powinny być wcześniej ustalone, bo kontrola jest niewątpliwie zaburzeniem zaufania w relacjach między Wami a Waszym dzieckiem.

Pamiętaj, że jeśli dziecko podlega presji rówieśniczej, to w sytuacji tej presji będzie samotne, bez Waszego wsparcia. Dlatego spytaj, czy potrzebuje pomocy?

Wsparcie okazywane dziecku jest kluczowe, nie tylko wtedy, gdy problem się już pojawił. Dzieci, które czują wsparcie ze strony rodziców zdecydowanie rzadziej wpadają w szpony alkoholizmu niż dzieci rodziców zdystansowanych i nadmiernie surowych. Ryzyko sięgnięcia po alkohol przez dziecko wzrasta, jeśli między rodzicami są częste kłótnie i w domu pojawia się przemoc. Pewność, że Twoje dziecko nie będzie piło alkoholu nie istnieje, ale jeśli wychowuje się w domu, w którym rodzina się kocha i wspiera, a jednocześnie w domu przestrzegane są zasady, ryzyko jest znacznie mniejsze.

Gdzie szukać pomocy?

Jeśli nie radzicie sobie z piciem alkoholu przez Wasze dziecko, wyczerpaliście już wszystkie metody, ale nic nie poskutkowało, warto skorzystać z pomocy specjalisty. Dzieci i młodzież bardzo szybko uzależniają się od alkoholu (narkotyków, papierosów), ich organizmy słabiej się bronią przed truciznami, co wzmacnia jeszcze burza hormonalna i niedojrzałość psychiczna. Młodzi ludzie rozumieją, że mają poważny problem, że sobie z nim nie radzą. Ich samoocena, i tak krucha z racji wieku, obniża się drastycznie. Nie widzą dla siebie ratunku, poddają się. Przygoda z alkoholem kończy się dla części młodych ludzi targnięciem się na własne życie. Samobójstwo dziecka, poza ogromem tragedii, jest zawsze dla rodziców zaskoczeniem. Nie dajcie się zaskoczyć, skorzystajcie z pomocy

specjalistów. Jeśli obawiasz się, że sobie nie poradzisz, a Twoje dziecko nadal pije – masz kilka możliwości.

Pierwszym i naturalnym wyborem może być szkolny pedagog czy psycholog. On zna i obserwuje Twoje dziecko w środowisku szkolnym. Powinien być pomocny, ale jeśli nie ma doświadczenia w pracy z rodzinami, w których pojawił się problem alkoholowy, może Was skierować albo od razu do placówki leczniczej, albo poradni.

Poradnia psychologiczno-pedagogiczna jest w każdym mieście powiatowym, podobnie jak powiatowe centrum pomocy rodzinie, w obu placówkach znajdziesz psychologów i pedagogów. W poradni powinni móc przeprowadzić proces terapeutyczny, ale zwykle jedynie diagnozują Wasze dziecko i rozmawiają także z Wami, bo uzależnione dziecko oznacza, że cała Wasza rodzina wymaga pomocy terapeutycznej. Wskażą Wam jednak specjalistyczne placówki, które zajmują się leczeniem uzależnienia alkoholowego u dzieci i młodzieży. Opinia biegłych psychologów i pedagogów oraz fakt, że macie pełnię władzy rodzicielskiej nad dzieckiem, sprawiają, że możecie podjąć decyzję, czy leczyć dziecko, dochodząc z nim na terapię, czy kierujecie do ośrodka leczniczego.

Leczenie z alkoholizmu wymaga często odtrucia organizmu i pomocy lekarskiej. Każde wychodzenie z uzależnienia będzie wymagało interwencji lekarza i psychoterapii. Tymi lekarzami, którzy są najlepiej wyspecjalizowani w niesieniu pomocy przy problemach z alkoholem, są psychiatrzy dziecięcy. Nie jest ich wielu w naszym województwie, o adres możecie prosić Waszego lekarza rodzinnego albo poszukać na stronie Narodowego Funduszu Zdrowia w Zielonej Górze. Do psychiatri nie potrzebujecie skierowania. Dobrze by było, by Wasze dziecko

znalazło się pod jego opieką, bo być może dziecku będzie potrzebna farmakoterapia. Być może cała Wasza rodzina jest już w złym stanie psychicznym, bo długotrwały stres, zmartwienie, strach o dziecko i spójność rodziny nie pozostają bez wpływu na zdrowie wszystkich członków rodziny. Lekarz psychiatra także może zlecić leczenie Waszego dziecka albo w miejscu zamieszkania, ambulatoryjnie, albo w specjalistycznym ośrodku, czy też w szpitalu psychiatrycznym ze specjalnym oddziałem dla uzależnionych dzieci i młodzieży.

I tu pojawia się często obawa rodziców, którzy nie chcą oddawać dziecka do ośrodka leczniczego czy wychowawczego. Rodzice zawsze boją się, że młodzież tam przebywająca jest zdemoralizowana i negatywnie wpłynie na ich dziecko. Pamiętajcie – te dzieci trafiły tam na życzenie swoich rodziców, którzy, tak jak i Wy, nie poradzili sobie z piciem alkoholu przez ich dziecko. Jedno jest pewne, szukacie pomocy, bo nie możecie zaufać własnemu dziecku, które spożywa alkohol i ten alkohol ma nad nim większą władzę niż Wy z Waszą troską i miłością. Zaufajcie specjalistom, którzy wykonują swoją pracę. Pobyt w ośrodku leczniczym jest bezpłatny. Na stronie BABY publikujemy adresy, które mogą się Wam przydać – adresy są na bieżąco uaktualniane.

Polskie prawo a pijące nastolatki

Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi rozpoczyna się od patetycznych słów: „Uznając życie obywateli w trzeźwości za niezbędny warunek moralnego i materialnego dobra Narodu” i przewiduje przymus leczenia osób

uzależnionych od alkoholu. W przypadku osób dorosłych wyegzekwowanie tego przymusi jest czysto hipotetyczne, ponieważ nikogo, kto jest w pełni władz umysłowych i nie jest pozbawiony praw obywatelskich, nie można zmusić do leczenia wbrew jego woli. Nikt zatem w ośrodku odwykowych nie zatrzyma dorosłego i nieubezwłasnowolnionego alkoholika. W przypadku osób nieletnich szanse na zmuszenie do leczenia są większe, bo też i picie alkoholu przez osoby niepełnoletnie uznaje się za przejaw demoralizacji, a w przypadku osób dorosłych nikt za spożywanie alkoholu nie karze (kary są przewidziane tylko w przypadku łamania prawa lub przepisów porządkowych przez osoby nietrzeźwe). Jednak zmuszenie dziecka do zaprzestania picia też łatwe nie jest.

Art. 37 wzmiankowanej ustawy brzmi:

1. Osoby umieszczone w zakładach poprawczych i schroniskach dla nieletnich, uzależnione od alkoholu, mają obowiązek poddania się zarządzonemu leczeniu odwykowemu.

2. Leczenie odwykowe zarządza administracja zakładu lub schroniska w stosunku do małoletniego za zgodą przedstawiciela ustawowego, a w razie jej braku, jak również w stosunku do osoby pełnoletniej – za zezwoleniem sądu wykonującego orzeczenie, wydanym po zasięgnięciu opinii biegłego.

Zwróćmy uwagę na zapis: „osoby umieszczone w zakładach poprawczych i schroniskach dla nieletnich”. Dlaczego jest ważny? Bo żeby trafić do tych placówek, nieletni muszą popełnić czyn karalny (przestępstwo lub wykroczenie) albo ulec procesowi demoralizacji.

Samo picie alkoholu przez osobę poniżej 18 r. ż. jest uznawane za przejaw demoralizacji, jednak do placówek

trafiają nieletni, u których demoralizacja jest głęboka i uprzednio zastosowane środki wychowawcze nie odniosły pozytywnego skutku. To samo dotyczy również nieletnich którzy popełnili czyn karalny – w zależności od charakteru czynu, od okoliczności związanych z osobą nieletniego, można początkowo zastosować środki wychowawcze o mniejszym stopniu dolegliwości. Środki wychowawcze, które na nieletniego może nałożyć sąd rodzinny podlegają gradacji; najłagodniejszy z nich to: udzielenie upomnienia. Jeśli dziecko po alkoholu dopuściło się jakiegoś wybryku, sąd może zobowiązać do określonego postępowania, a zwłaszcza do naprawienia wyrządzonej szkody, do wykonania określonych prac lub świadczeń na rzecz pokrzywdzonego lub społeczności lokalnej. Jakie są przejawy demoralizacji u nieletnich?

- wagi, zaniedbywanie nauki,
- niestosowne zachowanie się w szkole i poza szkołą,
- ucieczki z domu, wałęsanie się w towarzystwie demoralizowanych kolegów
- zachowania agresywne, wandalizm,
- palenie tytoniu, picie alkoholu, używanie narkotyków i innych środków odurzających,
- przedwczesne podejmowanie życia seksualnego,
- popełnianie czynów zabronionych przez osobę w wieku poniżej 13 lat.

Zachowania tego rodzaju będące przejawem demoralizacji (niedostosowania społecznego) będą przedmiotem zainteresowania sądu rodzinnego, jeżeli występują jako zespoły po 2-3 różnego rodzaju, powtarzają się wielokrotnie, przybierając postać systematycznego postępowania. Najważniejsza – pamiętajmy jest funkcja wychowawcza sądu,

zatem sąd może nakazać Waszemu dziecku przeprosić pokrzywdzonego i zalecić:

- podjęcie nauki lub pracy,
- uczestnictwo w zajęciach o charakterze wychowawczym, terapeutycznym lub szkoleniowym,
- powstrzymanie się od przebywania w określonych środowiskach lub miejscach
- zaniechanie używania alkoholu lub innego środka w celu wprowadzania się w stan odurzenia.

Żeby nad dzieckiem w okresie tej próby sprawować kontrolę, sąd może:

- ustanowić nadzór odpowiedzialny rodziców lub opiekuna, ustanowić nadzór organizacji młodzieżowej lub innej organizacji społecznej, zakładu pracy albo osoby godnej zaufania – udzielających poręczenia za nieletniego,
- zastosować nadzór kuratora,
- skierować do ośrodka kuratorskiego, a także do organizacji społecznej lub instytucji zajmujących się pracą z nieletnimi o charakterze wychowawczym, terapeutycznym lub szkoleniowym, po uprzednim porozumieniu się z tą organizacją lub instytucją,
- orzec zakaz prowadzenia pojazdów,
- orzec przepadek rzeczy uzyskanych w związku z popełnieniem czynu karalnego,
- orzec umieszczenie w rodzinie zastępczej, w młodzieżowym ośrodku wychowawczym albo w młodzieżowym ośrodku socjoterapii,
- orzec umieszczenie w zakładzie poprawczym,
- zastosować inne środki m.in. przewidziane w Kodeksie rodzinnym i opiekuńczym.

Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich wskazuje, że aby przeciwdziałać demoralizacji i przestępczości nieletnich, należy im stworzyć warunki do powrotu do normalnego życia, czyli umocnić funkcje opiekuńczo-wychowawcze i poczucie odpowiedzialności rodziców za dzieci.

DZIAŁ I (Przepisy ogólne)

Art. 1. § 1. Przepisy ustawy stosuje się w zakresie:

- 1) zapobiegania i zwalczania demoralizacji - w stosunku do osób, które nie ukończyły lat 18,*
- 2) postępowania w sprawach o czyny karalne - w stosunku do osób, które dopuściły się takiego czynu po ukończeniu lat 13, ale nie ukończyły lat 17,*
- 3) wykonywania środków wychowawczych lub poprawczych - w stosunku do osób, względem których środki te zostały orzeczone, nie dłużej jednak niż do ukończenia przez te osoby lat 21.*

§ 2. Ilekroć w ustawie jest mowa o:

- 1) nieletnich - rozumie się przez to osoby, o których mowa w § 1,*
- 2) czynie karnym - rozumie się przez to czyn zabroniony przez ustawę jako:*

a) przestępstwo lub przestępstwo skarbowe albo wykroczenie określone w art. 51, 62 1), 69, 74, 76, 85, 87, 119, 122, 124, 133 lub 143 Kodeksu wykroczeń.

Art. 2. 2) Przewidziane w ustawie działania podejmuje się w wypadkach, gdy nieletni wykazuje przejawy demoralizacji lub dopuści się czynu karnego.

Art. 3. § 1. W sprawie nieletniego należy kierować się przede wszystkim jego dobrem, dążąc do osiągnięcia korzystnych zmian w osobowości i zachowaniu się nieletniego oraz zmierzając w miarę potrzeby do prawidłowego

spełniania przez rodziców lub opiekuna ich obowiązków wobec nieletniego, uwzględniając przy tym interes społeczny.

§ 2. W postępowaniu z nieletnim bierze się pod uwagę osobowość nieletniego, a w szczególności wiek, stan zdrowia, stopień rozwoju psychicznego i fizycznego, cechy charakteru, a także zachowanie się oraz przyczyny i stopień demoralizacji, charakter środowiska oraz warunki wychowania nieletniego.

Art. 3a. 3) § 1. W każdym stadium postępowania sąd rodzinny może, z inicjatywy lub za zgodą pokrzywdzonego i nieletniego, skierować sprawę do instytucji lub osoby godnej zaufania w celu przeprowadzenia postępowania mediacyjnego.

§ 2. Instytucja lub osoba godna zaufania sporządza, po przeprowadzeniu postępowania mediacyjnego, sprawozdanie z jego przebiegu i wyników, które sąd rodzinny bierze pod uwagę, orzekając w sprawie nieletniego.

§ 3. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady i tryb przeprowadzania mediacji (...), mając na względzie wychowawczą rolę postępowania mediacyjnego, interes pokrzywdzonego, dobrovolność i poufność mediacji oraz fachowość i bezstronność mediatora.

Art. 4.

§ 1. Każdy, kto stwierdzi istnienie okoliczności świadczących o demoralizacji nieletniego, w szczególności naruszanie zasad współżycia społecznego, popełnienie czynu zabronionego, systematyczne uchylanie się od obowiązku szkolnego lub kształcenia zawodowego, używanie alkoholu lub innych środków w celu wprowadzenia się w stan odurzenia, uprawianie nierzędu, włóczęgostwo, udział

w grupach przestępczych, ma społeczny obowiązek odpowiedniego przeciwdziałania temu, a przede wszystkim zawiadomienia o tym rodziców lub opiekuna nieletniego, szkoły, sądu rodzinnego, Policji lub innego właściwego organu.

§ 2. Każdy, dowiedziawszy się o popełnieniu czynu karalnego przez nieletniego, ma społeczny obowiązek zawiadomić o tym sąd rodzinny lub Policję.

§ 3. Instytucje państwowe i organizacje społeczne, które w związku ze swą działalnością dowiedziały się o popełnieniu przez nieletniego czynu karalnego ściganego z urzędu, są obowiązane niezwłocznie zawiadomić o tym sąd rodzinny lub Policję oraz przedsięwziąć czynności niecierpiące zwłoki, aby nie dopuścić do zatarcia śladów i dowodów popełnienia czynu.

Art. 4a.

Podmioty współdziałające z sądem rodzinnym, a w szczególności: instytucje państwowe, społeczne lub jednostki samorządowe oraz osoby godne zaufania, w zakresie swego działania, udzielają na żądanie sądu rodzinnego informacji niezbędnych w toku postępowania.

Wykroczenia, za które nieletni ponoszą odpowiedzialność, to:

- art. 51 kw (kodeks wykroczeń) – zakłócenie wybrykiem spokoju lub porządku publicznego,
- art. 69 kw – niszczenie i uszkodzanie znaków umieszczonych przez organ państwowy,
- art. 74 kw – uszkodzanie znaków lub urządzeń zapobiegających niebezpieczeństwu,
- art. 76 kw – rzucanie kamieniami lub innymi przedmiotami w pojazd mechaniczny będący w ruchu,

- art. 85 kw – samowolna zmiana, niszczenie lub uszkodzenie znaków drogowych,
- art. 87 kw – prowadzenie pojazdu przez osobę znajdującą się w stanie wskazującym na użycie alkoholu lub podobnie działającego środka,
- art. 119 kw – kradzież lub przywłaszczenie mienia,
- art. 122 kw – paserstwo,
- art. 124 kw – niszczenie lub uszkodzenie mienia,
- art. 133 kw – spekulacja biletami wstępu,
- art. 143 kw – utrudnianie korzystania z urządzeń przeznaczonych do użytku publicznego.

Jeśli zastosowanie nieizolacyjnych środków wychowawczych wobec nieletniego nie pomaga, umieszcza się nieletniego w placówce dla nieletnich. Do placówki takiej trafia się na skutek orzeczenia sądu. Również postanowienia wydane w postępowaniu nieprocesowym. Sąd można zawiadomić o tym, że nieletni ulega demoralizacji, np. pije alkohol, popełnia czyny karalne w każdy możliwy sposób, np. za pośrednictwem policji, prokuratury, kuratora sądowego, własnoręcznie sporządzonego pisma procesowego skierowanego do sądu rodzinnego. Zrobić to może każdy, komu wiadomo jest, że mają miejsce okoliczności związane z demoralizacją nieletniego np. piciem alkoholu lub popełnianiem przez niego czynów karalnych.

Odpowiedzialność karna obejmuje osoby które ukończyły 17 r. ż., a w niektórych przypadkach ciężkich przestępstw od 15 r. ż. Można więc być nieletnim, ale odpowiadać jak dorosły. *Kodeks karny (Art. 10. § 1. Na zasadach określonych w tym kodeksie odpowiada ten, kto popełnia czyn zabroniony po ukończeniu 17 lat. Osobą*

nieletnią w rozumieniu ustawy „kodeks karny” jest osoba, która nie ukończyła 17 roku życia w dniu popełnienia czynu karalnego. Czyn karalny – przestępstwo lub przestępstwo skarbowe lub wykroczenie).

Przestępstwa najczęściej popełniane przez nieletnich:

- przestępstwa rozbójnicze – wymuszenia,
- kradzieże,
- rozboje,
- kradzieże z włamaniem,
- udział w bójce i pobiciu,
- zniszczenie lub uszkodzenie cudzej rzeczy.

Jeżeli nieletni po ukończeniu 15 lat dopuści się popełnienia czynu karalnego stanowiącego przestępstwo opisane w art. 10 § 2 kodeksu karnego, tj.:

- zamach na życie Prezydenta RP,
- zabójstwo, spowodowanie ciężkiego uszczerbku na zdrowiu lub kalectwa,
- sprowadzenie powszechnego niebezpieczeństwa dla życia, zdrowia lub mienia w postaci pożaru, rozprzestrzenienia się substancji trujących, duszących lub parzących,
- uprowadzenie statku wodnego lub powietrznego,
- sprowadzenie katastrofy w ruchu lądowym, wodnym, powietrznym zagrażającej życiu lub zdrowiu wielu osób albo mieniu w wielkich rozmiarach,
- zgwałcenie ze szczególnym okrucieństwem lub wspólnie z innymi osobami,
- zamach terrorystyczny,
- napad rabunkowy, rozbój,

jego sprawę może rozpatrywać sąd karny i może odpowiadać jako osoba dorosła.

Sprawy o demoralizację prowadzą sądy rodzinne. Jest to postępowanie opiekuńczo-wychowawcze. Zanim sąd podejmie decyzję w sprawie sankcji wobec Twojego dziecka, sprawdzi, czy wcześniej dziecko już miało zastosowane środki wychowawcze i jaki kurator przedstawił wywiad środowiskowy. Jeśli to pierwszy epizod pijaństwa w życiu Twojego dziecka, wcześniej dziecko nie sprawiało problemów wychowawczych, nie wagarowało, sąd wcześniej nie stosował wobec dziecka środków wychowawczych, skończy się prawdopodobnie na upomnieniu albo zobowiązaniu do określonego zachowania. Sąd ma bowiem szeroki katalog środków wychowawczych, zgodnie z art. 6 Ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich i, co najważniejsze, nieletnią osobę należy wychowywać, a nie karać.

Sąd może orzec umieszczenie w zakładzie pomocy społecznej lub placówce opiekuńczo-wychowawczej, jeżeli zachodzi potrzeba zapewnienia nieletniemu opieki wychowawczej. Jeżeli sąd stwierdzi u nieletniego niedorozwój umysłowy, chorobę psychiczną lub inne zakłócenie czynności psychicznych, bądź też nałogowe spożywanie alkoholu, zażywanie narkotyków czy innych środków psychotropowych w celu wprowadzenia się w stan odurzenia, może umieścić go w szpitalu psychiatrycznym lub innym odpowiednim zakładzie leczniczym. Są to środki lecznicze, które stosuje się po przeprowadzeniu specjalnego postępowania zbliżonego do postępowania opiekuńczo-wychowawczego. Orzeczenie o umieszczeniu w szpitalu psychiatrycznym lub zakładzie tego typu może zapaść po

przeprowadzeniu badań nieletniego przez co najmniej dwóch biegłych lekarzy psychiatrów.

Sąd rodzinny może również zobowiązać do określonych działań czy zachowań rodziców np. do poprawy warunków bytowych nieletniego, współpracy ze szkołą czy do naprawienia szkody, którą nieletni wyrządził swoim czynem. W wypadku, gdy rodzice lub opiekun nieletniego uchylają się do wykonania obowiązków nałożonych na nich przez sąd rodzinny, sąd ten może wymierzyć im karę pieniężną w wysokości od 50 do 1500 złotych. (art. 8 § 1. Ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich).

Kto się dowie, że Wasze dziecko pije alkohol? Art. 23 § 2 ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich mówi, że o wszczęciu i ukończeniu postępowania w sprawie nieletniego można zawiadomić szkołę, do której nieletni uczęszcza, odpowiednią instytucję państwową, społeczną lub jednostkę samorządową, w szczególności powiatowe centrum pomocy rodzinie właściwe ze względu na miejsce zamieszkania nieletniego. Można, ale nie trzeba.

Kiedy nastąpi zatarcie skazania mówi Ustawa z dnia 24 maja 2000 r. o Krajowym Rejestrze Karnym:

Art. 1 ust. 2 pkt 6:

W Rejestrze gromadzi się dane o osobach: nieletnich, wobec których prawomocnie orzeczono środki wychowawcze, poprawcze lub leczniczo-wychowawcze albo którym wymierzono karę na podstawie art. 13 lub art. 94 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich.

Art. 14 ust. 2:

Dane osobowe nieletniego, o którym mowa w art. 1 ust. 2 pkt 6, usuwa się z Rejestru:

- 1) *po ukończeniu 18 roku życia przez nieletniego, wobec którego wykonywane były środki wychowawcze, z wyjątkiem przypadków, gdy:*
 - a) *środek wychowawczy zastosowano w okresie warunkowego zawieszenia wykonania umieszczenia w zakładzie poprawczym,*
 - b) *wykonanie środka wychowawczego ustało z mocy prawa po ukończeniu przez nieletniego 21 roku życia albo z chwilą powołania nieletniego do zasadniczej służby wojskowej lub służby zastępczej,*
- 2) *po upływie terminów określonych w art. 11 § 4, art. 87 § 4, art. 88 § 4 i art. 89 ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich,*
- 3) *po ukończeniu 23 roku życia przez sprawcę czynu karalnego, gdy w miejsce umieszczenia w zakładzie poprawczym wymierzona została kara na podstawie art. 94 ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich,*
- 4) *na zasadach określonych w Rozdziale XII Kodeksu karnego, gdy w miejsce umieszczenia w zakładzie poprawczym wymierzona została kara na podstawie art. 13 ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich.*